

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum relatio in Deo sit idem quod eius essentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QVÆST. VIII. DE RELATIONIBVS, ART. II.

Art. sequēt. stantia, ut infra patebit, vnde ratio non sequitur.

AD QUINTVM dicēdū, p̄ rō illa procedit de relatione reali, q̄ habet aliud esse ab esse substantia cui inest: Sic autē non est in proposito, ut infra patebit.

Art. sequēt.

Art. 4. huius quæst.
D. 25.

Art. sequēt.

Art. 5. huius quæst.

Art. 6. huius quæst.

Art. 7. huius quæst.

Art. 8. huius quæst.

Art. 9. huius quæst.

Art. 10. huius quæst.

Art. 11. huius quæst.

Art. 12. huius quæst.

Art. 13. huius quæst.

Art. 14. huius quæst.

Art. 15. huius quæst.

Art. 16. huius quæst.

Art. 17. huius quæst.

Art. 18. huius quæst.

Art. 19. huius quæst.

Art. 20. huius quæst.

Art. 21. huius quæst.

Art. 22. huius quæst.

Art. 23. huius quæst.

Art. 24. huius quæst.

Art. 25. huius quæst.

Art. 26. huius quæst.

Art. 27. huius quæst.

Art. 28. huius quæst.

Art. 29. huius quæst.

Art. 30. huius quæst.

Art. 31. huius quæst.

Art. 32. huius quæst.

Art. 33. huius quæst.

Art. 34. huius quæst.

Art. 35. huius quæst.

Art. 36. huius quæst.

Art. 37. huius quæst.

Art. 38. huius quæst.

Art. 39. huius quæst.

Art. 40. huius quæst.

Art. 41. huius quæst.

Art. 42. huius quæst.

Art. 43. huius quæst.

Art. 44. huius quæst.

Art. 45. huius quæst.

Art. 46. huius quæst.

Art. 47. huius quæst.

Art. 48. huius quæst.

Art. 49. huius quæst.

Art. 50. huius quæst.

Art. 51. huius quæst.

Art. 52. huius quæst.

Art. 53. huius quæst.

Art. 54. huius quæst.

Art. 55. huius quæst.

Art. 56. huius quæst.

Art. 57. huius quæst.

Art. 58. huius quæst.

Art. 59. huius quæst.

Art. 60. huius quæst.

Art. 61. huius quæst.

Art. 62. huius quæst.

Art. 63. huius quæst.

Art. 64. huius quæst.

Art. 65. huius quæst.

Art. 66. huius quæst.

Art. 67. huius quæst.

Art. 68. huius quæst.

Art. 69. huius quæst.

Art. 70. huius quæst.

Art. 71. huius quæst.

Art. 72. huius quæst.

Art. 73. huius quæst.

Art. 74. huius quæst.

Art. 75. huius quæst.

Art. 76. huius quæst.

Art. 77. huius quæst.

Art. 78. huius quæst.

Art. 79. huius quæst.

Art. 80. huius quæst.

Art. 81. huius quæst.

Art. 82. huius quæst.

Art. 83. huius quæst.

Art. 84. huius quæst.

Art. 85. huius quæst.

Art. 86. huius quæst.

Art. 87. huius quæst.

Art. 88. huius quæst.

Art. 89. huius quæst.

Art. 90. huius quæst.

Art. 91. huius quæst.

Art. 92. huius quæst.

Art. 93. huius quæst.

Art. 94. huius quæst.

Art. 95. huius quæst.

Art. 96. huius quæst.

Art. 97. huius quæst.

Art. 98. huius quæst.

Art. 99. huius quæst.

Art. 100. huius quæst.

Art. 101. huius quæst.

Art. 102. huius quæst.

Art. 103. huius quæst.

Art. 104. huius quæst.

Art. 105. huius quæst.

Art. 106. huius quæst.

Art. 107. huius quæst.

Art. 108. huius quæst.

Art. 109. huius quæst.

Art. 110. huius quæst.

Art. 111. huius quæst.

Art. 112. huius quæst.

Art. 113. huius quæst.

Art. 114. huius quæst.

Art. 115. huius quæst.

Art. 116. huius quæst.

Art. 117. huius quæst.

Art. 118. huius quæst.

Art. 119. huius quæst.

Art. 120. huius quæst.

Art. 121. huius quæst.

Art. 122. huius quæst.

Art. 123. huius quæst.

Art. 124. huius quæst.

Art. 125. huius quæst.

Art. 126. huius quæst.

Art. 127. huius quæst.

Art. 128. huius quæst.

Art. 129. huius quæst.

Art. 130. huius quæst.

Art. 131. huius quæst.

Art. 132. huius quæst.

Art. 133. huius quæst.

Art. 134. huius quæst.

Art. 135. huius quæst.

Art. 136. huius quæst.

Art. 137. huius quæst.

Art. 138. huius quæst.

Art. 139. huius quæst.

Art. 140. huius quæst.

Art. 141. huius quæst.

Art. 142. huius quæst.

Art. 143. huius quæst.

Art. 144. huius quæst.

Art. 145. huius quæst.

Art. 146. huius quæst.

Art. 147. huius quæst.

Art. 148. huius quæst.

Art. 149. huius quæst.

Art. 150. huius quæst.

Art. 151. huius quæst.

Art. 152. huius quæst.

Art. 153. huius quæst.

Art. 154. huius quæst.

Art. 155. huius quæst.

Art. 156. huius quæst.

Art. 157. huius quæst.

Art. 158. huius quæst.

Art. 159. huius quæst.

Art. 160. huius quæst.

Art. 161. huius quæst.

Art. 162. huius quæst.

Art. 163. huius quæst.

Art. 164. huius quæst.

Art. 165. huius quæst.

Art. 166. huius quæst.

Art. 167. huius quæst.

Art. 168. huius quæst.

Art. 169. huius quæst.

Art. 170. huius quæst.

Art. 171. huius quæst.

Art. 172. huius quæst.

Art. 173. huius quæst.

Art. 174. huius quæst.

Art. 175. huius quæst.

Art. 176. huius quæst.

Art. 177. huius quæst.

Art. 178. huius quæst.

Art. 179. huius quæst.

Art. 180. huius quæst.

Art. 181. huius quæst.

Art. 182. huius quæst.

Art. 183. huius quæst.

Art. 184. huius quæst.

Art. 185. huius quæst.

Art. 186. huius quæst.

Art. 187. huius quæst.

Art. 188. huius quæst.

Art. 189. huius quæst.

Art. 190. huius quæst.

Art. 191. huius quæst.

Art. 192. huius quæst.

Art. 193. huius quæst.

Art. 194. huius quæst.

Art. 195. huius quæst.

Art. 196. huius quæst.

Art. 197. huius quæst.

Art. 198. huius quæst.

Art. 199. huius quæst.

Art. 200. huius quæst.

Art. 201. huius quæst.

Art. 202. huius quæst.

Art. 203. huius quæst.

Art. 204. huius quæst.

Art. 205. huius quæst.

Art. 206. huius quæst.

Art. 207. huius quæst.

Art. 208. huius quæst.

Art. 209. huius quæst.

Art. 210. huius quæst.

Art. 211. huius quæst.

Art. 212. huius quæst.

<p

tem est pater. ergo essentia nō est paternitas, & sic
relations in Deo non sunt diuina substantia.

SED CONTRA. Quicquid est in Deo, Deus est; ut
Aug dicit: sed relatio est in Deo sicut paternitas in
patre, ergo relatio est ipse Deus & diuina substantia.
¶ 2 Præt. Omne suppositū in quo sunt diuersae res,
est compositū: sed in persona patris est paternitas,
& essentia diuina. Si igitur paternitas, & essentia diuina
sunt duæ res, sequeretur quod persona patris sit cō-
posita: quod patet esse falsum. oportet ergo quod
relatio in diuinis sit ipsa substantia.

RESPON. Dicendum, quod supposito quod relations
in diuinis sint, de necessitate oportet dicere quod sint
essentia diuina, alias oportet pondere cōpositionē

D. 464. in Deo, & quod relations in diuinis essent accidēta;

quia omnis res in hærens alicuius præter suam substā-
tiā est accidēta. Oportet etiam quod aliqua res
esse aeterna, quae nō erit substantia diuina, quae oīa
sunt heretica. Ad huius ergo evidētū sc̄dētū
est, quod inter novem genera quæ cōtinentur sub
accidente, quedam significant secundum rōnē
accidentis: ratio enim accidentis est inesse. & ideo
illa dico significari per modum accidentis, quæ si-
gnificantur ut inherētia alteri, sicut quantitas &
qualitas: quantitas enim significatur, ut aliquid in
quo est, & similiter qualitas. Ad aliud vero non
significatur secundum rationem accidentis. Non
enim significatur, ut aliud eius in quo est: sed ut
ad id quod extra est. Et propter hoc etiam dicit Philo.
Met. quod scientia in quantum est relatio nō
est scientia, sed sc̄ibilis. Vnde quidam attēndentes
modum significatiū in relatiū, dixerunt ea nō esse
inherētia substantijs. quālēcī assīstētia: quia si-
gnificantur ut quoddam medium inter substantiā,
qua refertur, & id ad qd̄ refertur. Et ex hoc seque-
batur quod in rebus creatiis relations nō sunt ac-
cidentia, quia accidentis esse inesse. Vnde etiam
quidam Theolog. l. Porretani huiusmodi opinio-
nem usq; ad diuina relationem extenderunt, di-
centes relations non esse in personis: sed eis quasi
assistere. Et qd̄ essentia diuina est in personis, seque-
batur quod relations non sunt essentia diuina: &
quia omne accidentis in hæret, sequebatur quod nō
est essentia. Et secundum hoc soluebant uer-
bum Augustini inductum, quod. l. relations non
prædicantur de Deo fīm substantiam, nec fīm acci-
dens. Sed ad hanc opinionem sequitur, quod rela-
tio non sit res aliqua, sed solum fīm rationem: oīa
enim res uel est substantia vel accidentis. Vnde etiam
quidam antiqui posuerunt relations esse de secū-
dis intellectis, ut Cōmen. dicit 11. Met. Et ideo ope-
ret hoc etiam Porretanos dicere, quod relations di-
uinæ non sunt, nisi fīm rationem. Et sic sequebatur
quod distinctio personarum non erit realis, quod
est heretici. Vnde dicendum est, quod nihil prohibe-
tur aliud esse inherētis, quod tamen non signifi-
cat ut inherētis: sicut est actio non significatur, ut
in agente, sed ut ab agente, & tamen cōstat actionem
est in agente. Et similiiter licet ad aliud nō signi-
ficeat ut inherētis, tamen oportet ut sit inherētis. Et
hoc quando relatio est res aliqua: quando uero est
fīm rationem tantum, tunc non est inherētis. Et si-
cūt in rebus creatiis oportet quod sit accidentis: ita
oportet quod sit in Deo substantia, quia quicq; est
in Deo, est eius substantia. Oportet ergo relations
fīm res, esse diuinā substantiam, quæ tamen non habet
modū substantiæ, sed habent alium modum prædi-
candū.

A candi ab his, quæ substantialiter prædicantur in Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nulla substantia
quæ est in genere, potest esse relatio: quia est definita
ad unum genus, & per consequētū excluditur ab
alio genere: sed essentia diuina non est in genere
substantiæ, sed est supra omne genus, comprehen-
dens in se omnium generum perfectiones. Vnde nihi
prohibit id, quod est relationis in ea inueniri.

AD SECUNDVM dicēdū, quod alia est rō substantiæ, &
relationis, & virtute responderet aliquid in re qd̄ Deus
est, non ramen aliqua res diuersa, sed vna & eadem.
Et hoc præcipue cōuenit quod duabus rationibus
respondeat vna res, quando natura perfecte compre-
hendit ipsam rem, & sic est in proposito.

AD TERTIUM dicendum, quod licet relatio nō addat
supra essentiam aliquam rem, sed solum rationem:
tamen relatio est aliqua res, sicut etiam bonitas est
aliqua res in Deo: licet non differat ab essentia nisi
ratione, & similiter est de sapientia. & ideo sicut ea
qua pertinent ad bonitatem vel sapientiam, & reali-
ter Deo conuenient, ut intelligere, & alia huicmo-
di: ita etiā id quod est proprium realis relationis, si-
opponi, & distinguere, realiter in diuinis inuenitur.

AD QUARTVM dicēdū, quod attributa essentia nō
solum significant id, quod est essentia diuina: sed et
significant per talē modum, quia significat aliquid
ut in Deo existens. Et pp hoc differentia quæ est
fīm absoluta, redundaret in diuersitatē essentiæ. Re-
lations autem diuina, licet significant id, quod est
diuina essentia: non tñ per modum essentiæ, quia nō
per modum inexistentis: sed per modum se habe-
tis ad aliud. Vnde distinctio quæ attēditur secundū
relations in diuinis, non designat distinctionem in
essentia: sed solum in hoc quod est ad aliud se habe-
re per modum originis, ut supra expōsum est.

AD QUINTVM dicēdū, quod licet relatio sit sub-
stantia diuina, non tamen significant per modum
substantiæ, ut supra expōsum est: & ideo non dicū
secundum substantiam, quia dici secundū sub-
stantiam pertinet ad modum significandi.

AD SEXTVM dicendum, quod ratio illa tenet in
prædicabilibus per se. Per se autem prædicatur ali-
quid de aliquo, quod prædicatur de eo secundum
propriam rationem: quod vero non secundum
propriam rationē prædicatur, sed propter rei iden-
titatē, non etiam prædicatur per se. Cum ergo
dicitur, Essentia diuina est paternitas: d non prædi-
catur paternitas de essentia diuina propter identita-
tem rationis, sed propter identitatem rei: & simili-
ter nec essentia de paternitate, ut iam dictum est, qd̄
alia est ratio essentiæ & relationis. Et ideo in prædi-
cio processu incidit fallacia accidentis: licet enim
in Deo nullum sit accidentis, est tamen quoddam si-
militer accidentis, in quantum ea quæ de se inui-
cēt prædicantur secundum accidentis, & differunt
ratione, sunt vnum subiecto.

AD SEPTIMVM dicēdū, quod sicut Phil. dicit 3. Phys.
non oportet quod omnia eadem prædicētur quolibet
modo de eisdem: sed solum de eisdem fīm rationē.
Essentia autem diuina & paternitas, & si sint idem
rei, non sunt idem ratione. & ideo nō oportet quod
quicquid prædicatur de aliquo vno, prædicetur de
allo. Sciendum tamen quod quoddam sunt quæ con-
sequuntur proprias rōnes essentiæ & relationis: sicut
dicimus quod est communis sequitur ad essentiā,
distinguere sequitur ad relationē. Vnde vnu horū
ab alio remouetur. Neque enim essentia distinguit,
neque

In corp. art.

In corp. art.

D. 1053.

D. 29.

D. 28.

Lib. 3. c. 6. 21.

tom. 1.

QVÆST. VIII. DE RELATIONIBVS, ART. III.

neque relatio est communis. Quædam vero non quantum ad principale significatum: sed quantum ad modum significandi, habent aliquam differentiam a ratione essentiæ vel relationis. Et ista prædicantur quidem de essentiâ vel relatione, ille nō proprie. Et huiusmodi sunt adiectiva & verba substantia, ut bonus, sapiens, intelligere, & velle: huiusmodi. quantum ad rem significatam, significant ipsam essentiâ, sed tamen significant eam per modum suppositi, & non in abstracto. Et ideo propriissime dicuntur de personis & de nominibus essentialibus concretis, ut Deus vel pater, bonus, sapiens, creans, & alia huiusmodi: de essentiâ autem in abstracto significata, & non per modum suppositi: sed improprie. Adhuc autem minus proprie de relationibus: quia huiusmodi conuenient supposito secundum essentiâ, non autem secundum relationem. Deus enim est bonus vel creans, ex eo quod habet essentiâ, non ex eo quod habet relationem.

AD OCTAVVM dicendum, quod illud quod facit distinctionem, potest esse cum eo quod nec distinguit nec distinguuntur idem re: sed non ratione.

AD NONVM dicendum, quod unitas essentiæ non opponitur distinctioni relationum: unde non sequitur quod relatio & essentia sint causa oppositorum.

AD IX. dicendum, quod in quoquecumque sunt eadem ratione, oportet quod in quoquecumque est unum, si aliud: non autem hoc oportet de his, quæ sunt eadem re, sed non ratione. Si igitur instans est idem quod est principium futuri, & finis præteriti: non tamen principium futuri dicitur esse in præterito, sed id quod est futuri principium. Et similiter non dicitur quod paternitas est in filio: sed id quod est, scilicet essentia.

AD XI. dicendum, quod in diuinis nullo modo est esse nisi essentia: sicut nec intelligere, nisi intellegi. Et propter hoc, sicut in Deo est tantum unum intelligere: ita etiam unum esse. Et ideo nullo modo concedendum est quod aliud sit esse relationis in diuinis, & aliud essentiæ. Ratio autem non significat esse: sed esse quid id est quid aliud est. Unde duas rationes unius rei, non demonstrant duplex esse eius: sed demonstrant quod dupliciter de illa re potest dici quid est, sicut de puncto potest dici quid est sicut principium, & ut finis: propter diversam rationem principij & finis.

AD XII. dicendum, quod cum relatio sit accidentis in creaturis, esse suum est inesse. Unde esse suum, nō est ad aliud se habere: sed esse huius secundum quod ad aliud, est ad aliud se habere.

AD XIII. dicendum, quod dicuntur relativa de Deo prædicari non substantialiter, quia non prædicantur per modum existentis in substantia: sed per modum ad aliud se habentis, non ideo quin illud quod significant, sit substantia.

AD XIV. dicendum, quod Deus dicitur nō eo Deus quo pater, propter diversum modum significandi diuinitatis & paternitatis, ut expositum est.

ARTICVLVS III.

Vtrum relationes constituant & distinguant personas sive hypostases.

TERTIO queritur virū relationes constituant, & distinguant personas sive hypostases. Et vñ ḡ nō. Dicit. n. Aug. 7. de Tr. Omnis res quæ relatione dicitur, est etiam aliud excepto relatiuo: sicut homo dominus: & homo seruus: sed persona in diuinis dicuntur relationes. ergo sunt aliud excepto relatiuo. Non ergo constituantur per relations. Ni-

hil enim potest esse aliud remoto suo constitutio. Sed dicendum, quod præter intellectum paternitatis in diuinis, intelligitur pater.

¶ 2 Sed contra, constat quod pater etiam relative dicitur. Si ergo præter paternitatem oportet aliud esse in persona, quia paternitas est ad aliud, eadem ratione præter hoc quod dicitur pater, oportet aliud in persona ponere, quod non relative dicatur.

¶ 3 Præter. Aug. ibidem dicit quod nullo modo

potest patrem dici ad seipsum: sed quicquid

dicitur, ad filium dicitur. ergo idem quod prius.

Sed dicendum quod illud quod pater est, relations

excepta est essentia.

¶ 4 Sed contra, illud quod est in relatio relations

excepta, per relationem ad aliud referunt, sicut patet in exemplis ab ipso politis. homo. n. per relationem dñi referunt ad seruum. Sed essentia non re

fertur in diuinis: neque n. generat neque generatur, et ergo non potest hoc intelligi de essentia, sed de rela-

tions supposito, cui conuenient generare vel generari.

¶ 5 Præter. Prius est unumquodque in se consideratum, quam ad aliud referatur. Nihil autem constitutum

per id quod est eo posterius secundum intellectum,

ergo hypostasis patris non constitutum per relationem, qua ad aliud referatur.

¶ 6 Præter. Hypostases in diuinis perfectiores sunt

in rebus humanis: sed apud nos proprietates non con-

siderant neque distinguunt hypostases, sed sunt figurae

distinctionis hypostatum constituturarum. ergo nec

in diuinis relationes quæ sunt proprietates, conser-

vunt hypostases, nec distinguunt.

¶ 7 Præter. Prius est intelligere hypostasis generare

quam ipsam generationem, cum generant intelligentiam

per generationis principiū: prius autem est intelligere regenerationem quod paternitatem, relationes enim ac

actiones vel passiones sequuntur, ut in 3. Met. dicitur,

ergo prius est intelligere hypostasis patris, quam

paternitatem, ergo non constitutum paternitatem, quod

eadem ratione, nec hypostasis filii filiationem.

¶ 8 Præter. Nulla forma constituit & distinguuit, nisi ar-

genero suo, sicut albedo constituit & distinguuit, r. &

qualitatem, album a nigro: & similiter longitudo, r. &

constituit aliud & distinguunt in genere quantitatis, ergo & relatio non constituit nec distinguuit, nisi

in genere ad aliud: hypostasis autem significante

in genere substantia. Relatio ergo nec distinguunt,

nec constituit hypostasis.

¶ 9 Præter. Relatio in diuinis est diuina essentia, si ergo

constituit & distinguunt hypostasis, aut hoc est in qua

tum est substantia diuina, aut inquantum est relatio

non inquantum est essentia diuina, quia essentia diuina,

cum sit eis tribus personis, non potest esse in qua

stitionis principium. Similiter etiam nec inquantum

est relatio, quia fma relationem non significatur

aliud per se existens, quod significatur nomine

hypostasis: sed solum ut ad aliud dictum. ergo rela-

tio nullo modo distinguunt vel constituit hypostasis.

¶ 10 Præter. Nihil constituit, & distinguunt seipsum in diuinis: relationes autem sunt ipse hypostases. Sicut enim non differunt diuinitas & Deus, ita nec paternitas & pater. ergo relations non constituant nec

distinguunt hypostases.

¶ 11 Præter. Non est querendum de aliquib[us] dubiis

quo distinguunt, nisi in aliquo conueniant, quo ali-

quo superuenient distinguuntur in utroque. Sicut

animal cœ est homini, & equo: distinguunt autem

animal rationali & irrationali differentijs adducen-

do.